herpy

GEKONY

Iranian fat-tailed gecko

Eublepharis angramainyu

Duży, nocny gekon naziemny z gór Iraku, Iranu, Syrii i Turcji, z jasnymi i ciemnymi pasami, grubym ogonem i ruchomymi powiekami. Jest największym gatunkiem w rodzaju i bliskim krewnym *Eublepharis macularius*, ale w terrariach spotyka się go znacznie rzadziej, a udokumentowanych doświadczeń z jego hodowlą jest niewiele.

Rodzina: Eublepharidae Dawna nazwa: *Eublepharis ensafi*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-30 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**100-186 g**
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**28-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**34-36 °C**
Temperatura w nocy	**25-26 °C**
Wilgotność	**50-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Inkubacja	**35-89 dni** przy 26-32 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Brak danych (DD)**

O gatunku

Eublepharis angramainyu to masywny, naziemny gekon z powiekami, grubym ogonem i ciałem pokrytym drobnymi guzkami. Barwa podstawowa jest żółta, a od karku przez ogon biegnie jasny pas, otoczony z każdej strony brunatnofioletowymi pasami. Głowa jest jasna, z siateczkowatym wzorem ciemnych, grubych linii. Świeżo wyklute młode mają inny rysunek niż dorosłe: na grzbiecie widać tylko trzy ciemne poprzeczne pasy, które blakną w miarę wzrostu zwierzęcia i pojawiania się wzoru dorosłego. Ubarwienie i rysunek różnią się w zależności od regionu.

Gatunek opisali w 1966 roku Steven Anderson i Alan Leviton na podstawie okazu z południowo-zachodniego Iranu. Naukowa nazwa gatunkowa nawiązuje do Angra Mainyu, ducha zła i ciemności w zaratusztrianizmie, i odnosi się do nocnego trybu życia zwierzęcia. Przez długi czas zwierzęta te zaliczano do *Eublepharis macularius*. Gatunek opisany w 1986 roku jako *Eublepharis ensafi* uznaje się dziś za tożsamy z *E. angramainyu*. Oba gatunki mogą się krzyżować, a potomstwo jest żywotne i samo może się rozmnażać, ale mieszańców nie należy rozmnażać.

Osiąga 20-30 cm długości wraz z ogonem, przy czym ogon stanowi około 40 % długości. Wielkość zależy od regionu, a największe osobniki pochodzą z prowincji Ilam w Iranie. Samice są mniejsze od samców i ważą około 100-150 g, samce około 140-186 g. Samce mają 11-17 porów przedkloakalnych ułożonych w odwrócone V, natomiast pory samic są słabo widoczne. Guzki w skórze mogą wydzielać płyn, który po kontakcie ze skórą może wywołać drętwienie, ból i obrzęk, dlatego po każdym kontakcie ze zwierzęciem umyj ręce.

Zagrożone zwierzę potrafi wysoko unieść się na palcach, syczeć lub głośno piszczeć i odrzucić ogon. Ogon odrasta, ale ma nieprawidłowy kształt.

Występowanie i środowisko

Eublepharis angramainyu występuje w północno-wschodniej Syrii, północnym Iraku, zachodnim i południowo-zachodnim Iranie oraz w Turcji. Miejsce typowe leży w irańskiej prowincji Chuzestan, przy drodze między Masjed Soleyman a Batwand. W Iranie gatunek występuje m.in. w górach Zagros. W południowo-wschodniej Turcji znany jest tylko z dwóch stanowisk, a jego obecność uznaje się tam wciąż za niepewną.

Zasięg jest stosunkowo niewielki, a pozostałe populacje uważa się za małe i rozproszone. Lokalnie gatunek bywa liczny, ale ogólnie jego liczebność spadła, a na obu tureckich stanowiskach jest skrajnie rzadki. Zwierzęta odławiano na potrzeby międzynarodowego handlu, a brak wiedzy o populacjach sam w sobie stanowi zagrożenie.

> **Naturalny zasięg:** Irak, Iran, Syria i Turcja.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje półsuche tereny górskie na wysokości 300-1000 m n.p.m., gdzie poza sezonowymi uprawami prawie nie ma roślinności. Zwierzę jest naziemne i nocne. W dzień kryje się w głębokich szczelinach i w gipsowych jaskiniach z obfitą wodą.

Klimat jest kontynentalny, z gorącymi, suchymi latami i chłodniejszymi zimami. Dokładnych pomiarów temperatury i wilgotności w poszczególnych siedliskach nie udokumentowano. Na podstawie tego, co wiadomo o gatunku, sensowne jest odtworzenie suchej powierzchni z głębokimi, wilgotniejszymi kryjówkami, w których zwierzę może schronić się w ciągu dnia.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość). Wymiar ten oszacowano na podstawie bliskiego krewnego, *Eublepharis macularius*, który potrzebuje co najmniej 90 × 45 × 45 cm; *E. angramainyu* jest wyraźnie większy i cięższy. Najważniejsza jest powierzchnia dna, ponieważ zwierzę żyje na ziemi. Większe jest zawsze lepsze.

Urządź terrarium tak, by miało co najmniej dwie kryjówki o różnej temperaturze, jedną po ciepłej i jedną po chłodnej stronie, np. z rurek bambusowych, kamieni i korka. Do tego wilgotna kryjówka z wilgotnym mchem (zob. część o wilgotności), miska z wodą oraz płyty łupka lub płaskie kamienie, które mogą akumulować ciepło. Jako podłoże sprawdzi się glina albo zwarta, naturalna mieszanka ziemi bez nawozów, piasku i gliny, najlepiej na tyle gruba, by zwierzę mogło kopać. Sam drobny piasek i luźne kawałki kory nie są zalecane, zwłaszcza dla młodych. Młode trzyma się pojedynczo lub parami w małych pojemnikach z papierem jako podłożem.

Terrarium musi mieć dobrą wentylację, np. pokrywę z siatki.

TEMPERATURA

Gatunek trzyma się w wyższej temperaturze niż *Eublepharis macularius*. W dzień w terrarium powinno być 28-32 °C, z miejscem do wygrzewania pod żarówką punktową o mocy około 60 W. Najcieplejsze miejsce o temperaturze 34-36 °C przyjęto od krewnego gatunku. W nocy utrzymuje się 25-26 °C. Światło i ogrzewanie są włączone przez 12 godzin na dobę.

Chłodnego okresu spoczynku zimą u tego gatunku w niewoli nie opisano. Klimat w obszarze występowania ma chłodniejsze zimy, ale nie udokumentowano, w jak niskiej temperaturze należy trzymać zwierzęta.

Jako główne źródło ciepła stosuj żarówkę halogenową lub żarową nad terrarium, aby zwierzę mogło się wygrzewać jak w słońcu, i steruj nią termostatem. Grzejące kamienie i maty grzewcze bez termostatu mogą powodować oparzenia. Unikaj kolorowych żarówek nocnych, które zaburzają rytm dobowy zwierzęcia. Mierz temperaturę powierzchni termometrem cyfrowym lub na podczerwień, nie tylko temperaturę powietrza.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza utrzymuje się na poziomie 50-60 %, zraszając terrarium dwa razy dziennie. To więcej niż 30-40 % zalecane dla *Eublepharis macularius*. Zadbaj o dobrą wentylację, by powietrze nie stało w miejscu. Stale mokre podłoże może wywołać chorobę.

Do linienia zwierzę potrzebuje wilgotnej kryjówki, np. pojemnika z wilgotnym mchem. Umieść ją pośrodku lub bliżej chłodnego końca. Zawsze pamiętaj o świeżej wodzie w stabilnej misce, na tyle płytkiej, by zwierzę nie mogło się utopić. Nie dodawaj do wody kropli witaminowych.

OŚWIETLENIE I UVB

Zwierzę jest nocne, ale stały rytm dobowy z 12 godzinami światła pomaga mu odróżniać dzień od nocy i pobudza apetyt.

UVB nie jest konieczne dla dorosłych osobników, jeśli dostają wapń z D3, ale młode powinny mieć świetlówkę pełnospektralną z UVB. Jeśli zdecydujesz się na UVB dla dorosłych, użyj słabej świetlówki dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1), zapewnij dużo cienia i wymieniaj świetlówkę co roku. Unikaj niebieskiego światła i kolorowych żarówek nocnych, które zaburzają rytm zwierzęcia.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Eublepharis angramainyu jest oportunistycznym mięsożercą. W naturze zjada m.in. szarańczaki, skorpiony, chrząszcze, pająki i małe jaszczurki. W niewoli sprawdza się większość owadów karmowych: świerszcze, karaczany, mączniki i jedwabniki, podawane naprzemiennie, by urozmaicić dietę. Larwy barciaka i duże mączniki są tłuste i podaje się je tylko jako przysmak, najwyżej raz w tygodniu.

Dorosłe zwierzęta dostają około 5 świerszczy na osobnika 2-3 razy w tygodniu, a ponadto 5 karaczanów raz w tygodniu. Samice ciężarne i takie, które właśnie złożyły jaja, mogą dostać małą mysz raz w tygodniu. Młode dostają 5 świerszczy odpowiedniej wielkości 5 razy w tygodniu. Nie zostawiaj owadów w terrarium przez cały dzień, bo świerszcze mogą gryźć śpiące zwierzę. Nie łap owadów w ogrodzie, ponieważ mogą wywołać chorobę.

Karm owady karmowe pożywną dietą co najmniej 24 godziny przed podaniem. Przy każdym karmieniu oprósz owady wapniem, a dodatkowo postaw w terrarium miseczkę z wapniem z D3. Multiwitamina z witaminą A (retinolem) raz w tygodniu dla młodych i co dwa tygodnie dla dorosłych to zalecenie przyjęte od *Eublepharis macularius*. To normalne, że zwierzę robi kilkutygodniowe przerwy w jedzeniu, np. w okresie godowym, o ile jego waga pozostaje stabilna.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek żyje samotnie i nie udokumentowano, jak dobrze znosi towarzystwo osobników tego samego gatunku. U bliskiego krewnego, *Eublepharis macularius*, trzymane razem zwierzęta mogą tracić ogony, odnosić głębokie ugryzienia, a w najgorszym razie złamania kości, szczególnie samce, i tego samego można się spodziewać tutaj. Najbezpieczniej jest trzymać każde zwierzę osobno i łączyć je tylko na czas rozmnażania.

Gatunek jest duży i potrafi się bronić. Zagrożony unosi się na palcach, syczy lub piszczy i może ugryźć albo owinąć ogon wokół napastnika. Daj nowym zwierzętom kilka tygodni spokoju na aklimatyzację i biorąc je do ręki, rób to spokojnie i nisko nad podłogą. Nigdy nie chwytaj za ogon. Myj ręce przed i po dotknięciu zwierzęcia, ponieważ skóra może wydzielać drażniący płyn. Ze względu na niewielką liczbę doświadczeń i rozmiar gatunek najlepiej nadaje się dla osoby, która miała już inne gekony.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po 11-17 wyraźnych porach przedkloakalnych ułożonych w odwrócone V. U samic pory są słabo widoczne. Zwierzęta mogą zacząć się rozmnażać w wieku około dwóch lat, a świeżo wyklute młode rosną szybko, aż osiągną pełne rozmiary po trzech-czterech latach. Samic nie należy rozmnażać, zanim osiągną pełną wagę, ponieważ składanie jaj kosztuje samicę dużo rezerw wapnia.

GODY I KOPULACJA

Udokumentowanych informacji o rozmnażaniu *Eublepharis angramainyu* w niewoli jest niewiele. W naturze jaja składane są głównie w maju i czerwcu, a zwierzęta składają kilka zniesień w roku. Chłodniejszy, krótszy okres zimą, jaki stosuje się u pokrewnego *Eublepharis macularius*, może pomóc wprowadzić zwierzęta w kondycję rozrodczą, ale nie udokumentowano tego dla tego gatunku.

Wpuść samca do terrarium samicy i obserwuj je przez pierwsze noce. Kopulacja może wyglądać gwałtownie, a samiec gryzie samicę w kark. Rozdziel zwierzęta, jeśli samica zostanie zraniona. Pamiętaj, że krzyżówki z *E. macularius* dają żywotne potomstwo, więc nie łącz tych dwóch gatunków.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zniesienia po dwa jaja, kilka razy w roku, najczęściej w maju i czerwcu. Nie udokumentowano dokładnej liczby zniesień w roku ani dokładnych odstępów między nimi. Postaw w terrarium pojemnik do składania jaj z lekko wilgotnym wermikulitem lub włóknem kokosowym, np. plastikowe pudełko z otworem w pokrywie, aby samica nie składała jaj w podłożu terrarium.

Przez cały sezon zapewniaj jej dużo wapnia i owadów oraz wolną kryjówkę tylko dla niej. Jeśli wyraźnie schudnie, przerwij rozmnażanie i daj jej odpocząć.

INKUBACJA

Inkubacji *Eublepharis angramainyu* nie udokumentowano. Wartości w ramce z danymi przyjęto od bliskiego krewnego, *Eublepharis macularius*: 26-32 °C i 35-89 dni, krócej przy wysokiej, a dłużej przy niskiej temperaturze. U *E. macularius* płeć zależy od temperatury, ale u tego gatunku tego nie zbadano, więc wszystkie temperatury traktuj jako niepewne.

Ostrożnie przenieś jaja, nie obracając ich, do małego, szczelnego pojemnika z lekko wilgotnym wermikulitem lub perlitem. Zaznacz ołówkiem górną stronę, zagłęb jaja do połowy w podłożu i wstaw pojemnik z kilkoma małymi otworami wentylacyjnymi do inkubatora sterowanego termostatem. Jaja, które się zapadają, żółkną lub pleśnieją, są zwykle martwe, ale zostaw je, dopóki nie będziesz pewien.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Nie udokumentowano szczegółów odchowu młodych. Młode *Eublepharis angramainyu* mają inny wzór niż dorosłe, mianowicie trzy ciemne poprzeczne pasy na grzbiecie, które z wiekiem blakną. Rosną szybko i osiągają pełne rozmiary po trzech-czterech latach.

Trzymaj młode pojedynczo lub parami, a młode z różnych zniesień osobno. Wystarczy mały plastikowy pojemnik z papierem lub ręcznikiem kuchennym jako podłożem, ogrzewaniem od spodu, kilkoma kryjówkami i wilgotną kryjówką do linienia. Podawaj małe owady oprószone wapniem 5 razy w tygodniu i waż młode co tydzień, aby zauważyć, czy któreś nie zostaje w tyle. W miarę wzrostu przenoś je do większego terrarium.

Zdrowie i częste błędy

Informacji o chorobach *Eublepharis angramainyu* w niewoli jest niewiele. Poniższe problemy są typowe dla blisko spokrewnionych gekonów o podobnym trybie życia i należy się ich spodziewać również tutaj:

- Problemy z linieniem, gdy resztki starej skóry przywierają do palców i końca ogona i mogą je odciąć od krążenia. Zapobiega temu wilgotna kryjówka i letnia woda do odmoczenia resztek.
- Metaboliczna choroba kości (krzywica) przy niedoborze wapnia, D3 lub UVB, z miękkimi szczękami, wygiętymi kończynami i drżeniem. Może dotknąć zarówno młode, jak i dorosłe. Oprószaj wszystkie owady, zawsze miej w terrarium wapń z D3 i przy pierwszych objawach zwiększ ilość UVB i wapnia. Skontaktuj się z weterynarzem.
- Zatkanie jelit, gdy zwierzę połknie drobne podłoże, luźne kawałki kory, mech lub papier. Podłoże musi być stabilne, a kryjówek nie wolno wypełniać materiałem, który zwierzę może połknąć.
- Infekcje dróg oddechowych przy mokrym podłożu i złej wentylacji, ze świszczącym oddechem i śluzem.

- Odrzucone ogony po braniu do ręki lub walkach. Nie jest to groźne, ale ogon odrasta w nieprawidłowym kształcie.
- Wygłodzenie i utrata wagi, gdy pokarm nie jest urozmaicony lub zwierzę jest zestresowane.

Waż zwierzę co tydzień i zapisuj wagę. Nagły spadek wagi jest często pierwszym objawem choroby, ponieważ gady ukrywają, że są chore. Skontaktuj się z weterynarzem z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, nie je przez kilka tygodni lub wygląda na osłabione.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.